

УДК 334.012.82

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ФОРМУВАНЬ В АПК

Г.І. Дідур

Одеський державний аграрний університет

Ключові слова: інтеграція, агропромисловий комплекс, інтеграційні об'єднання, інвестори, фактори інтеграції.

Анотація. В статті досліджуються мотиви і задачі створення інтеграційних об'єднань в агропромисловому комплексі, а також фактори, що забезпечують синергетичний ефект інтеграції. Прیدілено увагу ризикам, які супроводжують інтеграційні процеси.

Вступ. Розвиток агропромислової інтеграції являє собою об'єктивний економічний процес, пов'язаний, з одного боку, із суспільним поділом праці, а з іншого – необхідністю об'єднання зусиль між спеціалізованими галузями і видами аграрного і промислового виробництва. В цих умовах обґрунтування необхідності створення інтеграційних об'єднань, факторів, що забезпечують ефект від інтеграції, а також ризиків, що можуть при цьому виникати, набуває особливого значення.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням теоретичних та практичних аспектів функціонування інтегрованих формувань в АПК України приділяється багато уваги в працях вітчизняних вчених, таких як: В.Г. Андрійчук, П.І. Гайдуцький, С.І. Дем'яненко, М.Ф. Кропивко та багатьох інших.

Інтеграція – це об'єднання зусиль для більш стрімкого й ефективного розвитку всіх сфер життєдіяльності людини, насамперед, економічної [1].

На думку І.Г. Ушачова, агропромислова інтеграція - це процес поєднання підприємств і організацій сільського господарства, промисловості, торгівлі у визначених організаційно-економічних формах [2]. Така структура може функціонувати як підприємство зі статусом акціонерного товариства (публічного або приватного), товариства з обмеженою відповідальністю, кооперативу, дочірнього підприємства, державного підприємства; об'єднання (корпорація, концерн); холдингу. На думку В.Г. Андрійчука, господарські товариства незалежно від їх виду (акціонерні, з обмеженою відповідальністю, з додатковою чи повною відповідальністю, командитні) найбільшою мірою відповідають умовам створення холдингів з аграрною складовою [3].

При створенні та функціонуванні агропромислових об'єднань необхідно враховувати такі принципи: добровільність, цілісність структури, наявність "провідної ланки" - підприємства – інтегратора, підтримка та сприяння з боку адміністративних органів управління [4].

Однак, на нашу думку, ще недостатньо досліджено всі переваги і недоліки створення і функціонування інтегрованих об'єднань в АПК України. Тому, метою даного дослідження є обґрунтування необхідності створення, а також визначення переваг і ризиків, що супроводжують функціонування таких об'єднань.

Результати досліджень. Інвесторами інтегрованих формувань можуть бути підприємства, що раніше не були пов'язані з сільським господарством, їх приваблює слабка конкуренція в цій галузі, а також ефективність вже сформованих інтеграційних об'єднань. Ініціаторами створення інтегрованого формування, як правило, виступають переробні, торгові та інші підприємства, що зацікавлені у збільшенні обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, створення міцної сировинної бази, розширенні товароруху.

Підприємства переробної промисловості, що зіткнулися зі зменшенням сировинної бази, вимушені спрямовувати значні кошти на її створення і розвиток, з тим, щоб забезпечити повне завантаження своїх потужностей. На даний час розповсюдженою формою взаємодії переробних і сільськогосподарських підприємств є робота на договірних засадах. Однак, така співпраця далеко не завжди вигідна обом партнерам. Переробні підприємства в погоні за прибутками стараються здешевити сільськогосподарську сировину, не рахуючись з тим, у що вона обходиться сільськогосподарському товаровиробнику.

В результаті сільськогосподарські підприємства, що не мають зиску від виробничої діяльності, терплять великі збитки і як результат, відмовляються від виробництва нерентабельної продукції. В умовах, що склалися, найкращим варіантом для успішного вирішення даної проблеми вважаємо інтеграцію виробництва сільськогосподарської продукції, її переробки і реалізації, тобто створення інтегрованих підприємств, які б максимально враховували і задовольняли інтереси всіх учасників і потреби споживачів.

Підтвердженням необхідності і доцільності створення інтегрованого формування господарюючими суб'єктами можуть слугувати комплекс економічних, управлінських і соціально-технологічних факторів, що забезпечують синергетичний ефект інтеграції (рис. 1). Крім того інтеграційні процеси дозволяють вирішити питання соціального розвитку сіл, в межах яких знаходяться сільськогосподарські підприємства, що входять до інтеграційного об'єднання.

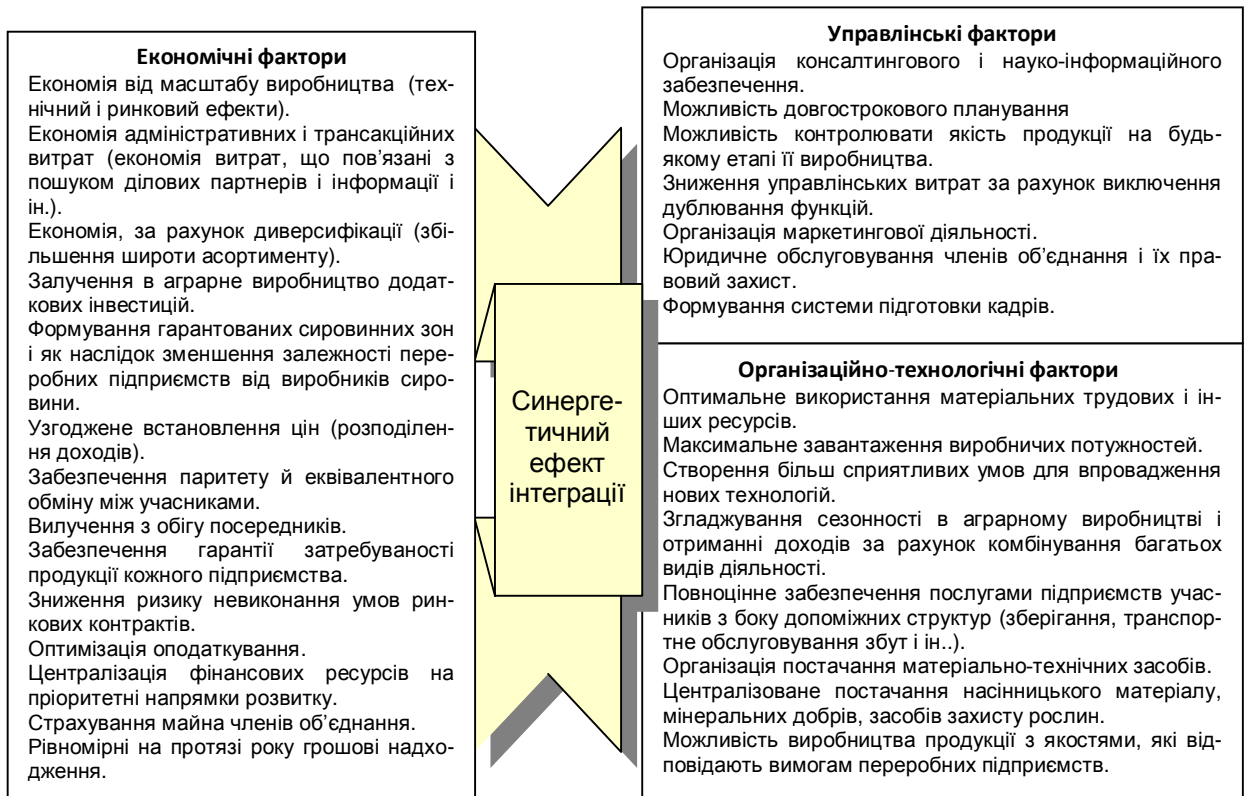

Рис. 1. Фактори, які забезпечують синергетичний ефект від інтеграції

Інтеграція виробництва, переробки і реалізації забезпечить:

- залучення інвестицій для придбання сільськогосподарської техніки з метою забезпечення поточної діяльності підприємств;
- сприятливі умови для перерозподілу фінансових ресурсів між галузями АПК;
- інтенсифікацію виробництва в основних сільськогосподарських галузях;
- відновлення обсягів виробництва;
- стабілізацію колишніх і набуття нових господарських зв'язків;
- стабілізацію колишніх і набуття нових господарських зв'язків;
- впорядкування взаєморозрахунків між підприємствами;
- ліквідацію взаємних неплатежів;
- підвищення конкурентоспроможності продукції;
- створення такої системи економічних відносин, яка б дозволяла не тільки розподіляти продукцію, але й ефективно розвиватися підприємствам, що входять до складу об'єднання;
- підвищення мотивації до продуктивної праці і особистої зацікавленості кожного працівника за рахунок зміни системи внутрішньогосподарських економічних відносин на основі оренди;
- підвищення зайнятості сільського населення, поліпшення житлових і культурно-побутових умов.

Однак, поряд з позитивними моментами, розвиток інтеграційних процесів супроводжується ризиками, до яких можна віднести: прагнення до монополізму і посилення контролю за підприємствами; обмеження самостійності аграрних підприємств; штучна підтримка нерентабельних підприємств за рахунок рентабельних; неможливість чітко відслідковувати перерозподіл фондів між "своїми" підприємствами; велика (багаторівнева) структура управління, складність проходження управлінських рішень всіма рівнями, що відбивається на ефективності їх виконання; потреба у великій кількості кваліфікованих менеджерів і в той же час недостатнє фінансування підготовки спеціалістів, тому не завжди можуть бути реалізовані ефективні проекти; зменшення кількості робочих місць в результаті підвищення технічної оснащеності; в діях інвесторів переважають тактичні рішення, прагнення ними отримати віддачу від вкладень в короткі строки; недостатньо уваги приділяється розвитку соціальної інфраструктури.

Допомогу у створенні інтегрованого формування повинні здійснювати державні органи управління агропромисловим комплексом, що полягає у наступному: вирішення майнових питань, створення сприятливого ринкового середовища в регіоні, якісна підготовка кадрів, інформаційна підтримка, маркетингова підтримка, податкові пільги, створення сприятливого клімату для інвесторів, страхування кредитних і інших ризиків, вирішення питань соціальної сфери.

Висновки. Таким чином, успішний розвиток інтегрованих формувань залежить від врахування і співвідношення факторів, що впливають на даний процес. З метою активного залучення інвестицій в аграрний сектор економіки України необхідне державне регулювання, що буде сприяти підвищенню його ефективності.

Найбільша складність при створенні інтегрованого формування, на нашу думку, знаходиться у сфері дотримання правових норм спільного функціонування, а також регулювання економічних відносин інвестора з сільськогосподарськими підприємствами, а також власниками земельних паїв, тому подальші дослідження будуть здійснюватися в цьому напрямку.

Література

1. Біленький О.Ю. Генезис понятия "інтеграція" // О.Ю. Біленький / Економіка АПК. - №12. – 2010. – С. 156-158
2. Ушачёв И.Г. Интеграционные отношения в агропромышленном производстве России / И.Г.Ушачёв / АПК: экономика, управление. – 2003. - № 8. – С.12-16
3. Андрійчук В. Агропромислова інтеграція – основа міжгалузевих відносин/ В. Андрійчук / Справочник економіста. – 2005. -№ 1. – С. 26-30
4. Резник Н.П. Основи формування і функціонування інтегрованих структур в АПК/ Н.П. Резник/ Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. - № 6 (109). – С. 3-6

Дидур А.И. Формирование и развитие интеграционных объединений в АПК

Аннотация. В статье рассматриваются мотивы и задачи создания интегрированных объединений в агропромышленном комплексе, а также факторы, которые обеспечивают синергетический эффект интеграции. Также уделено внимание рискам, которые сопровождают интеграционные процессы.

Ключевые слова: интеграция, агропромышленный комплекс, интегрированные объединения, инвесторы, факторы интеграции.

Didur A. I. Formation and development of integration associations in agrarian and industrial complex

Summary. In the article considering the motives and problems of integration association creation in agro-industrial complex, and also factors, which provide synergistic effect of integration. As well considering the risks, which guides an integration processes.

Keywords: integration, agro-industrial complex, integration association, investing public, integration factor.